

BIOGRAFIA

Ricard Viñes i Roda (Lleida, 5 de febrer de 1875 - Barcelona, 29 d'abril de 1943) fou un pianista lleidatà, reconegut com un dels principals intèrprets i més notoris de principis del segle XX. Ferm defensor de l'avantguarda musical de l'època encapçalada per compositors com Claude Debussy, Maurice Ravel, Erik Satie, Manuel de Falla, Isaac Albéniz, Manuel Blancafort, Frederic Mompou... estrenant moltes de les seves obres més importants. La seva virtuosa carrera pianística, amb una clara projecció internacional, el va portar a actuar arreu d'Europa, Rússia i Amèrica del Sud. Va morir als 68 anys, enfonsat en la misèria i fou enterrat al cementiri de Lleida al costat de la seva mare.

La família Viñes. Fons Ricard Viñes de la UdL.

Orígens

Viñes va néixer en una família amb fortes arrels culturals a Lleida. El seu pare, Xavier Viñes i Solano, era advocat i estava molt vinculat amb la vida política, social i cultural de la ciutat, amb una inclinació especial per la música. La seva mare, Dolors Roda i Vives, era pianista amateur i provenia també d'una família amb una profunda sensibilitat cultural i musical; fet que, molt probablement, va influir directament en l'interès de Viñes per la música i el piano ja des de ben petit.

Va començar els estudis de piano als set anys amb el mestre Joaquim Terraza, organista de la parròquia de Sant Llorenç de Lleida i amb només 10 anys, el 1885, ja es va

traslladar a Barcelona per continuar la seva formació musical. Des de ben petit va mostrar una habilitat prodigiosa al teclat. La seva infància va estar marcada per un suport familiar sòlid en la seva formació musical, un talent precoç i una ràpida evolució en la tècnica pianística.

Educació

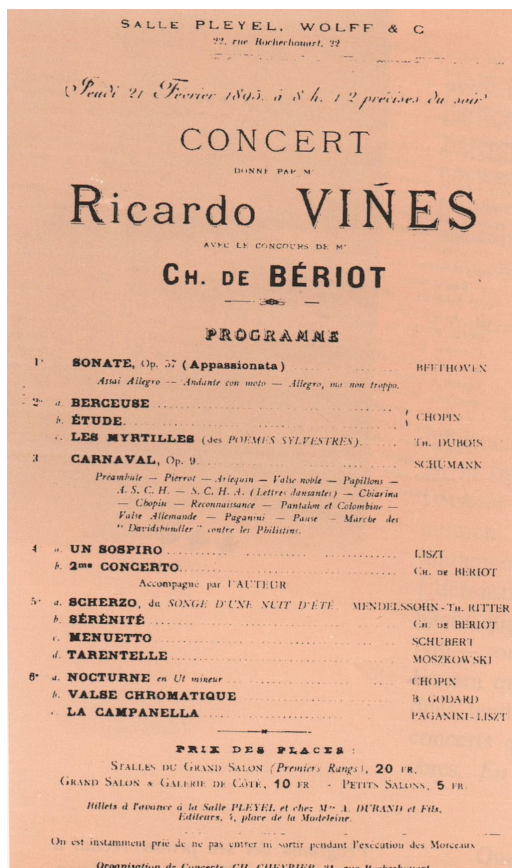
En arribar a Barcelona encara no tenia l'edat mínima per accedir a l'Escola Municipal de Música, de manera que va rebre classes particulars del pianista Joan Baptista Pujol i Riu. El gener de 1887 va ingressar-hi oficialment i a finals d'aquell primer curs, amb només dotze anys, va guanyar el primer premi de piano. També va estudiar harmonia i composició amb Felip Pedrell. El 13 d'octubre de 1887, aconsellat per Isaac Albéniz i amb una beca de l'Ajuntament de Barcelona, va marxar a París per continuar els seus estudis de piano.

En arribar a la capital francesa tampoc tenia l'edat mínima per accedir al Conservatori de París i doncs va estudiar piano amb Charles Bériot –mestre també d'Enric Granados i Maurice Ravel– i composició i harmonia amb el violinista Benjamin Godard i Albert Lavignac –mestre de Claude Debussy–. L'any 1894, amb 19 anys, guanya el Primer Premi del Conservatori de París, fet que li dona l'oportunitat de debutar com a concertista el 21 de febrer de 1895 a la Sala Pleyel de París.

Primer premi de piano del Conservatori de Barcelona.

Fons Ricard Viñes de la UdL.

Programa del seu debut a la Sala Pleyel de París. Fons Ricard Viñes de la UdL.

Les seves innovacions tècniques i estilístiques en la interpretació pianística van influir decisivament en l'evolució de la interpretació i en la confecció dels repertoris pianístics moderns.

En un principi, la seva formació parisenca amb Charles de Bériot i Benjamin Godard el va introduir en la tradició romàntica francesa de

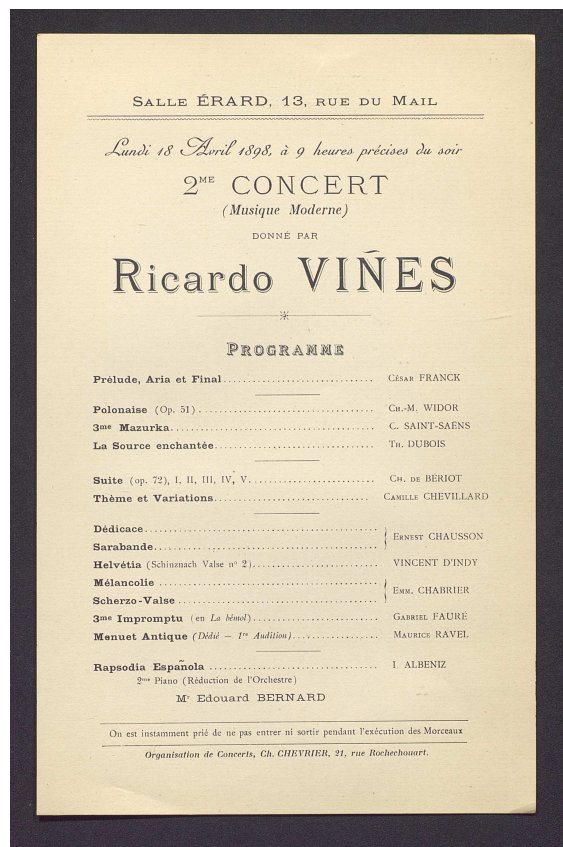
Programa de concert a la Sala Érard de París.
Fons Ricard Viñes de la UdL.

Carrera professional

El 18 d'abril de 1898, va oferir el seu primer concert dedicat exclusivament a la "música moderna" a la Sala Érard, amb un repertori de diversos compositors francesos i estrenant el *Menuet Antique* de Maurice Ravel, obra que li dedica a Viñes. Aquest fet el va posicionar com a intèrpret de prestigi i li va proporcionar l'oportunitat d'estrenar nombroses obres dels compositors més famosos de l'època. A París Viñes va començar a relacionar-se amb la classe benestant que, alhora, era molt propera a la cultura i l'art. Aquest vincle íntim amb l'elit musical francesa també va donar lloc a un diàleg estilístic entre compositor i intèrpret; una col·laboració que va resultar en la renovació de l'estètica

pianística francesa.

Les seves

Gabriel Fauré i Camille Saint-Saëns, entre d'altres. Aquests influïren profundament en la seva concepció del so i del fraseig pianístic. Més endavant, però, cap a finals del segle XIX, Viñes es sentirà atret per la “música moderna”, interessant-se pels corrents impressionistes i simbolistes que naixien al voltant de la *Société Nationale de Musique* i la *Société Musicale Indépendante*.

La seva estada a París li va permetre teixir una xarxa d'amistats molt influents en la seva carrera musical. D'aquests vincles en destaquen:

- L'amistat amb Maurice Ravel, gran amic i confident. Es van conèixer al Conservatori, i Viñes va estrenar en primícia moltes de les seves obres. El talent interpretatiu de Viñes va condicionar íntimament l'èxit i projecció d'un Ravel que era un pianista poc hàbil però un compositor brillant.
- Claude Debussy, del qui es va convertir en pianista de referència. Compartien l'interès pel simbolisme literari i el color sonor exòtic.
- Erik Satie, de qui va estrenar pràcticament tota l'obra pianística fins el 1915. Satie deia que Viñes era el seu “pianista ideal”, destacant-ne la seva precisió, sobrietat i sensibilitat interpretativa.
- També va mantenir relacions estretes amb Isaac Albéniz, Manuel de Falla i Enric Granados, als quals ajudà a donar a conèixer i a promoure a França, prestigiant-los i consolidant-los com els grans representants de la música espanyola moderna.

A l'esquerra: Viñes amb Ravel.

A sobre: Les Apaches.

Fons Ricard Viñes de la UdL

La tardor del 1900, va actuar a Rússia, amb repertori de compositors autòctons als seus programes. Fou en aquell mateix moment quan va establir amistat amb Claude Debussy, convertint-se en el seu pianista de referència després d'estrenar *Pour le Piano* el 1902.

També aleshores formarà part del col·lectiu '*Les Apaches*', un selecte grup d'artistes d'avantguarda musical.

Durant la primera dècada del segle XX la seva activitat va ser intensa: va preparar cicles de concerts sobre la història de la música per a tecla, estrenant obres com el *Concert per a piano i orquestra* de Rimski-Kórsakov, *Quadres d'una exposició* de Mussorgski, i diverses peces de Debussy.

Les Apaches. Fons Ricard Viñes de la UdL.

Viñes a Buenos Aires, Argentina. Fons Ricard Viñes de la UdL.

A través del seu prestigi com a intèrpret va promocionar compositors poc coneguts incorporant-ne les peces en els programes de concert, on també incloïa repertori clàssic.

El 1920 va viatjar a l'Argentina per oferir un cicle de concerts, repetint l'experiència el 1924. Entre 1930 i 1935 va residir a Sud-amèrica, integrant-se de ple en la vida cultural de Buenos Aires i promovent l'obra

de compositors hispanoamericans. El 1935 torna a Europa, però la Segona Guerra Mundial l'impedeix recuperar la seva vida a París i doncs s'instal·la a Barcelona el 1940, on va viure, en condicions precàries, fins la seva mort el 1943.

Estrenes notables

Viñes va estrenar nombroses obres, moltes dedicades a ell. Algunes de les més destacades inclouen:

1898: *Menuet Antique* i *Sites auriculaires* de Ravel.

1902: *Pour le Piano* i *Pavane pour une infante défunte* de Debussy i Ravel, respectivament.

1904: *Estampes* de Debussy.

1905: *Quadres d'una exposició* de Mussorgski, *Masques* i *L'Isle joyeuse* de Debussy.

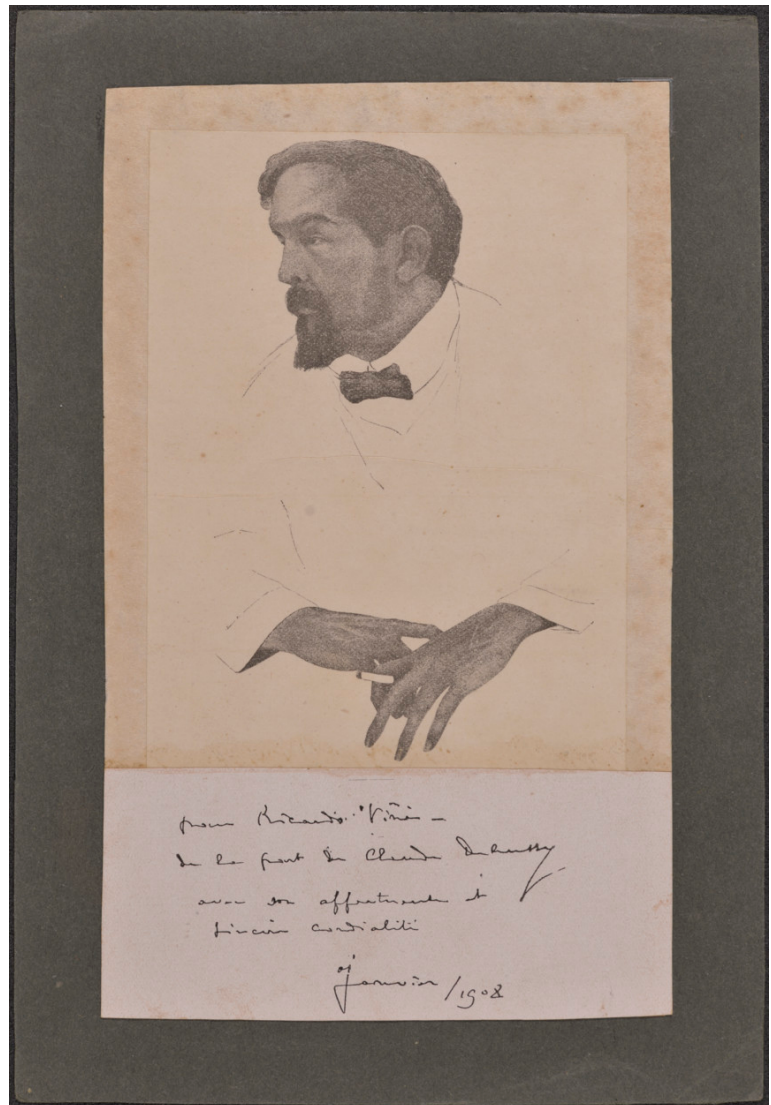
1906: *Miroirs* de Ravel i *Images* (1a sèrie) de Debussy.

1908: *Images* (2a sèrie) de Debussy.

1909: *Gaspard de la nuit* de Ravel i *Cuatro piezas españolas* de Falla.

1916: *Noches en los jardines de España* de Falla.

A partir de 1912 va estrenar gairebé totes les obres per a piano d'Erik Satie. També va introduir obres de compositors russos com els *Sarcasmes* de Prokofiev.

Dedicatòria de Debussy. Fons Ricard Viñes de la UdL.

Obra pròpia

Com a compositor el seu llegat és molt reduït, però Viñes va compondre obres per a piano com *De Cythère au Carmel* i les *Quatre hommages pour le piano* –quatre homenatges a Ravel, Fauré, Satie i Fargue—. Per a veu i piano, també va compondre *Canticel*, *Albada* i *Camps a través*. Però la seva faceta creativa no només es limitava a la composició sinó que també va escriure articles sobre música espanyola i, escrivia els seus diaris personals, citats en biografies de contemporanis, un testimoni clau per entendre la història de la música de l'època, sobretot per la singularitat de fer-ho des del rol de l'intèrpret, fet que no succeeix habitualment. Malgrat la seva poca simpatia pels enregistraments, se'n conserven uns 25 que daten dels anys 30.

Menuet spectral. Composició de Viñes. CEDOC (Centre de Documentació de l'Orfeó Català).

Una sensibilitat artística holística

Viñes participava activament en els ambients de l'elit cultural artística de l'època, on freqüentava tertúlies que reunien figures com Jean Cocteau, Paul Valéry, Odilon Redon, Santiago Rusiñol, Picasso i Pierre Bonnard.

La seva sensibilitat artística anava més enllà de la música: col·leccionava art i defensava la vinculació conceptual entre música, literatura i pintura com a pilars d'una mateixa modernitat. Jean Cocteau en deia: "Viñes no toca, explica", destacant la seva capacitat per revelar el sentit profund de cada obra.